

Prohlášené kulturní památky v Královéhradeckém kraji v roce 2022

V roce 2022 se fond kulturních památek Královéhradeckého kraje rozrostl o 3 movité kulturní památky a 10 nemovitých kulturních památek. Národní kulturní památkou bylo prohlášeno všech 11 objektů z unikátního souboru Broumovské skupiny kostelů.

Představujeme nově prohlášené nemovité kulturní památky:

Areál kostela Nejsvětějšího Srdce Páně, Březina u Jičína – rejstř. č. ÚSKP 106898

Kostel Nejsvětějšího Srdce Páně se nachází na severovýchodním okraji obce. Jedná se o neorientovanou jednododní bezvěžovou zděnou stavbu v neorenesančním slohu. Kostel nechal vlastním nákladem 30 tis. rakouských zlatých postavit zbožný rolník František Obst z čp. 17 v Březině podle návrhu místního stavitele Františka Kysely. Stavba začala v roce 1908, kostel byl vysvěcen roku 1911 a celý areál včetně ohrazení a soch byl dokončen o dva roky později. K presbytáři kostela je přistavěna sakristie s márnicí s později vytvořenou podzemní kryptou pro ukládání zesnulých členů rodiny Obstovy. Průčelí stavby se vstupními dveřmi a novorenesančním štítem s atikou je orientováno k místní cestě. Areál kostela je obehnan kovovým oplocením na nízké kamenné podezdívce, po stranách branky stojí sochy světic sv. Armely a sv. Notburgy. Sochy obou světic i rolníka před márnicí, stejně jako štukovou i sochařskou výzdobu interiéru kostela provedl sochař Karel Stuchlík z Jičína. Jde o doklad stavby venkovského kostelíka v novorenesančním slohu se zachovaným interiérem secesní výzdoby ve venkovském prostředí.

Obr. 1. Kostel Nejsvětějšího Srdce Páně v Březině, foto: Viktor Blažek, 2021

Obr. 2. Sochy sv. Armely a sv. Notburgy při vstupu do areálu kostela NSP v Březině a socha rolníka v pozadí, foto: Viktor Blažek, 2021

Horský dům čp. 282, Velká Úpa – rejstř. č. ÚSKP 106851

Horský roubený dům nacházející se v luční enklávě Velké Tippetovy boudy na severním úbočí Světlé hory je jednou z unikátního souboru sedmi dochovaných staveb tohoto typu v dané oblasti. V pramenech je stavba prvně doložena na mapách stabilního katastru k roku 1841, kde je zachycen objekt ze spalného materiálu (žlutá barevnost)

Obr. 3. Horský dům čp. 282, Velká Úpa, foto: Jan Tluchoř, 2021

a mírně odlišných rozměrů. Jeho majitelem byl Gottlieb Tippelt (nar. 1790). Přízemní dům s obytným polopatrem je roubený, s kamennou podezdívkou ze sbíraného kamene, postavený v základu na obdélném půdorysu. Má zachovanou původní komorochlévní dispozici (s mléčným sklepem, velkým obytným vikýřem, velkým seníkovým vikýřem a bedněným dřevníkem). Stavba představuje velmi hodnotný doklad způsobu života, budního hospodaření i rozvíjejícího se turistického ruchu ve vyšších partiích východních Krkonoš.

Sloup s krucifixem, Hradec Králové, k. ú. Kukleny – rejstř. č. ÚSKP 106989

Barokní pískovcový sloup s ukřižovaným Kristem na vrcholu nechal v roce 1705 zhotovit královéhradecký měšťan Jan Vít Bláha a dnes patří k nemnoha dochovaným sochařským památkám z barokního období na území Hradce Králové. Jeho současné umístění na Denisově náměstí není původní – byl sem přesunut mezi lety 1776–1778 při stavbě bastionové pevnosti. Sloup s krucifixem posazeným na skalce s lebkou a zkříženými hnáty stojí na postamentu umístěném na třech stupních. Na přední straně postamentu je reliéf sv. Jana Nepomuckého v obvyklém postoji, v pozadí s pěticí reliéfních hvězd na naznačených vlnách, na západní straně reliéf sv. Rozálie – světice s věnečkem na hlavě a křížem v ruce, na jižní straně reliéf sv. Floriána, který je zobrazen jako voják v přilbě, s praporem v levici, mečem na závěsu a pravicí se džberem, polévající hořící patrovou budovu. Na východní straně je v nice reliéf sv. Anny zobrazené s pravicí na prsou a s knihou v levici.

Obr. 4. Sloup s krucifixem, Hradec Králové-Kukleny, foto: Jiří Slavík, 2017

Obr. 5. Náhrobek Jana Šuberta, Jičín, foto: Jiří Slavík, 2023

Obr. 6. Kostel Božského Srdce Páně v Borovničce, foto: Viktor Blažek, 2021

Náhrobek Jana Šuberta, Jičín – rejstř. č. ÚSKP 106863

Novoklasicistní pískovcový náhrobek s figurou ženy personifikující lidskou duši se nachází při jižní zdi lodi kostela Panny Marie de Salle na jičínském novoměstském hřbitově. Jeho autorem je sochař Jan Sucharda ml. (1798–1861), který jej vytvořil pro předčasně zemřelého Jana Šuberta, syna jičínských měšťanů, manželů Terezie a Jana Šubertových. V regionálním kontextu se jedná o výjimečně kvalitní práci pojatou s neobyčejnou invencí. Figura antické Psýché je zpodobněna jako mladá bosá prostovlasá žena s dvojími motýlými křídly oděná do splývavého šatu. Postava je zobrazena v kontrapostu s levou paží volně spuštěnou podél těla a pravou, která nyní téměř celá chybí, původně ohnutou v lokti a vztaženou vzhůru. Památka spolu s dalšími Suchardovými figurálními náhrobky, které se nacházejí na stejném jičínském hřbitově, tvoří mimořádně hodnotný soubor děl, jež svou kvalitou patří k vrcholu kamenosochařské tvorby oblasti Jičínska a Podkrkonoší 1. poloviny 19. století. Náhrobek je majetkem města, které přislíbilo zajistit jeho zrestaurování.

Kostel Božského srdce Páně, Borovnička – rejstř. č. ÚSKP 106860

Orientovaná neomítaná stavba z hrubě opracovaného kvádríkového zdiva se nachází na okraji obce Borovnička u Staré Paky, v její severovýchodní části. Svatostánek nechala postavit obec v roce 1933. Památka je řídce autenticky zachovanou ukázkou německého novogoticky orientovaného expresionismu. Orientovaný kostel je zakončený polygonálním presbyteriem k východní straně a trojúhelným štítem k západnímu průčelí. Loď je obdélného půdorysu v ose východ–západ, k jižní straně u presbytáře je přistavěna předsíňka se sakristií s přístupovým předloženým schodištěm, sedlová

střecha má ve svém vrcholu otevřenou zvoničku pro uchycení zvonku, umíráčku, který byl však po r. 2000 odcizen. Masivní hranolová věž kostela, jež nebyla vystavěna v ose stavby lodi, ale přistavěna k jihozápadnímu průčelí, je zakončena jehlancovou střechou s bedněnými otevíratelnými okenicemi a s prosvětlovacími okny zvonového patra. Nárožní pilíře věže částečně kryjí podestu přístupového předloženého pyramidálního schodiště a hlavní vstup do kostela, který je orientovaný k jižní straně. Západní štítové průčelí je trojúhelníkově zakončeno krovem sedlové střechy, ve kterém je uplatněno velké kruhové rozetové okno s vitrážovou výplní.

Pomník rodiny Rutteovy, Jičín – rejstř. č. ÚSKP 106862

Soubor tří figurálních pomníků vytvořených Janem Suchardou po roce 1850 se nachází na jičínském novoměstském hřbitově. Situován je v oddílu V, západním směrem od presbytáře kostela Panny Marie Bolestné (také uváděn jako kostel Panny Marie de Salle). Trojdílný klasicistní náhrobek ze světlého pískovce s truchlícími anděly, tj. anděly žalu, zhotovil novopacký sochař Jan Sucharda (1798–1861), syn zakladatele slavného uměleckého rodu, pro významnou jičínskou rodinu Rutteových. Dominantní je 160 cm vysoká figura anděla umístěná nad hrobem Františka Ruttea (1824–1873), který byl prvním voleným starostou Jičína. Levý náhrobek zpodobňující antického génia se sklopenou pochodní v pravici je věnován Lucii Rutteové. Vpravo stojící náhrobek patří Františku Tomášů, c. k. soudnímu lékaři a prvnímu primáři městské nemocnice v Jičíně, a ztvárňuje okřídlenou mladou ženu s hlavou skloněnou k pravému rameni a splývajícími vlasy. Trojdílný náhrobek je dokladem uplatnění novoklasicistní symboliky a ikonografie ve funerální plastice 2. poloviny 19. století.

Kamenný mostek, Kuks – rejstř. č. ÚSKP 106959

Klenutý kamenný mostek vystavěný pravděpodobně na počátku 19. století se nachází nad železniční tratí, ve vzdálenosti cca 80 m jižním směrem, kde tvoří mimoúrovňovou křižovatku cest ve směru S–J (vlastní mostek) a V–Z (cesta Slotov–Kašov). Je zajímavým dokladem dobové kamenicko-řemeslné práce i krajinářského prvku.

Obr. 7. Pomník rodiny Rutteovy, Jičín, foto: Viktor Blažek, 2016

Areál pěchotního srubu Jaroslav, Sedloňov-Polom, k. ú. Polom v Orlických horách – rejstř. č. ÚSKP 106988

Oboustranný izolovaný pěchotní srub československého pohraničního opevnění se nachází na luční pláni v mělkém sedle mezi Sedloňovem a Olešnicí, na východní straně navazuje na dělostřeleckou tvrz Skutina. Objekt patří mezi typické zástupce těžkého československého opevnění. Vyprojektován byl v červenci 1937, stavěn a téměř dokončen v roce 1938 firmou dr. Ing. Karel Skorkovský Praha. Součástí památkové

Obr. 8. Kamenný mostek, Kuks, foto: Viktor Blažek, 2018

Obr. 9. Pěchotní srub Jaroslav, foto: Jiří Slavík, 2022

Obr. 10. Vila čp. 366 v Hostinném, foto: Viktor Blažek, 2022

Obr. 11. Vila stavitele Becka, čp. 523, foto: Viktor Blažek, 2021

chráněného areálu je vlastní srub a výškový bod umístěný při týlové části objektu za levou střeleckou místností. Pěchotní srub N-S 47 Jaroslav je příkladem vysoké úrovně technického řešení přípravy obrany republiky před nacistickým nebezpečím i úrovně a kvality stavitelství.

Vila, čp. 366, Hostinné – rejstř. č. ÚSKP 106944

Vila postavená pro továrníka Ottu Pfefferkorna (1886–1943), majitele strojní tkalcovny v Dolní Kalné, se nachází severně od historického jádra města při cestě ve směru na Arnultovice a Rudník v údolí říčky Čistá. Autorem architektonického návrhu zahrnujícího také úpravu celého pozemku v podobě okrasné zahrady osově navázané na hlavní jižní průčelí byl významný německý architekt Hermann Muthesius (1861–1927). Dvoupodlažní podsklepená budova s reprezentativním jižním průčelím s půlkruhovým centrálním rizalitem byla dokončena v roce 1923. Jde o architektonicky hodnotnou stavbu, která dodnes vykazuje velkou míru dochování originálních prvků a konstrukcí. Z hlediska historie spočívá význam objektu v jeho spojitosti s rozvojem průmyslu v regionu a rovněž s osudy jeho obyvatel patřících ke zdejší nevelké židovské komunitě.

Rodinná vila, čp. 523, Nová Paka – rejstř. č. ÚSKP 106804

Secesní rodinná vila byla postavena v roce 1904 pro novopackého stavitele Viléma Becka podle plánů pražského architekta Josefa Jánského, „úředního oprávn. stavitele“. S ohledem na potřeby stavebníka byla obytná stavba vily hned od počátku doplněna o objekt umístěný v hloubce dané stavební parcely a sloužící jako kancelář. Dům má dvě nadzemní podlaží a je částečně podsklepen, vystavěn je v duchu secese výrazně ovlivněné lidovou architekturou. Objekt vily je autenticky dochován, vnější plášť ani vnitřní dispozice nebyly stavebně upraveny. Zachováno zůstalo také množství původních uměleckořemeslných (truhlářských, kamenických, kovářských či sklenářských) prvků.

Prohlášené kulturní památky v Pardubickém kraji v roce 2022

Roku 2022 se Ústřední seznam kulturních památek České republiky rozrostl o osmdesát šest staveb nebo jiných nemovitých objektů, jež byly v uplynulém roce Ministerstvem kultury ČR prohlášeny za kulturní památku. Mezi tyto památky, které jsou nedílnou součástí našeho kulturního dědictví, se zařadily i čtyři objekty nacházející se na území Pardubického kraje. Na následujících řádcích si je dovolueme krátce představit.

Dům s baštou, Podfortenská čp. 98, Chrudim – rejst. č. ÚSKP 106895

Dům čp. 98 v Podfortenské ulici v Chrudimi byl přistavěn k hlavní městské hradbě a obsahuje jediné stojící pozůstatky gotického barbakánu, který byl součástí parkánové hradby z doby kolem roku 1435. Jedná se o součást druhého (mladšího) chrudimského hradebního systému vystavěného v době kolem poloviny 15. století. Jeho součástí byly městské brány i půlkruhové bašty, v severní linii hradebního okruhu se zachovala malá branka pro pěší a jezdce zvaná Pardubská fortna. Tou lze dodnes prostoupit poměrně příkrým schodištěm, fortna byla pravděpodobně doplněna obranným přístupovým koridorem charakteru barbakánu. Součástí tohoto řešení byla právě i zmiňovaná bašta u čp. 98. Druhotné (v literatuře někdy nazývané parazitické) využití zbytku bašty dalo vzniknout osobitému objektu, který dokládá existenci široké palety stavebních podob a variací využívání středověkých městských opevnění. Nutno dodat, že dům je umístěn v náročném terénu a jeho atypická podoba přispívá k jedinečnosti chrudimské městské památkové zóny.